

Od redakcji

From the Editor

Przekazując naszym Czytelnikom kolejny numer czasopisma *Sztuka Leczenia*, liczymy, że zawarte w nim opracowania zostaną uznane za interesujące, a być może nawet warte zacytowania w ewentualnych, własnych pracach. Mimo towarzyszących światu starych problemów oraz wciąż pojawiających się nowych wyzwań, pozostajemy pełni nadziei na znalezienie ich pomyślnych rozwiązań, w tym na zrównoważony rozwój nauk medycznych i wywodzącej się z nich praktyki medycznej. Jesteśmy głęboko przekonani, że odpowiednio prowadzone kształcenie przed- i podyplomowe z czasem spowoduje, iż praktyczne umiejętności lekarzy, pielęgniarzek i położnych, fizjoterapeutów, ratowników medycznych oraz elektroradiologów współgrać będą z ich profesjonalnymi umiejętnościami o charakterze interpersonalnym, co pozwoli na budowanie w pełni terapeutycznych relacji z pacjentami.

Część empiryczna numeru zawiera jedno opracowanie, pracę Dariusza Góry zatytułowaną *The incidence of selected neoplastic diseases among children and adolescents in the Silesian Voivodeship*. Nowotwory złośliwe występujące u dzieci i młodzieży stanowią bardzo poważny problem medyczny, a także osobisty dla dotkniętych nimi osób oraz członków ich rodzin. Autor przedstawia występowanie w tej grupie wiekowej wybranych chorób nowotworowych w województwie śląskim w latach 2010–2019. Omówienie to dotyczy białaczek limfocytowych i szpikowych, nowotworów ośrodkowego układu

nerwowego oraz chłoniaków nieziarniczych. Jak wynika z analizy prezentowanych danych, w grupie wiekowej od 5 do 14 lat notuje się stopniowy wzrost zapadalności na te nowotwory. Zdaniem autora do przyczyn niekorzystnie wpływających na wczesną diagnostykę i proces terapeutyczny guzów należy zaliczyć rzadkość ich występowania w populacji pediatrycznej i odmienną budowę histologiczną oraz stosunkowo niskie doświadczenie zawodowe w tym zakresie lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej.

Część obejmującą artykuły teoretyczne i przeglądowe rozpoczyna interesująca praca Krzysztofa Mudynia pt. *(Un)deliberate ignorance. Dyskretny urok i adaptacyjne funkcje niewiedzy*. W tym błyskotliwie napisanym opracowaniu autor zwraca uwagę na występujące w ludzkich umysłach, a mających różne pochodzenie poznawcze deficyty świadomości co do prawdziwego stanu rzeczy. Podkreśla on przy tym adaptacyjne funkcje wybiórczych braków wiedzy, dotyczącej zwłaszcza tematów budzących niepokój i bezradność. Przedstawia sześć wyróżnionych przez Christopha Engela i Ralphi Hartwiga grup motywów prowokujących wystąpienie zjawiska rozmyślnej niewiedzy, proponując ich zredukowanie do trzech ogólniejszych, takich jak: motywy emocjonalne, pragmatyczne i moralne. Opracowanie wskazuje na znaczenie i złożoność omawianego zjawiska, pobudzając czytelnika do głębszej nad nim refleksji.

Kolejny artykuł to opracowanie autorstwa Michała Sułkowskiego, Katarzyny Bargiel

i Róży Safin, pt. *Przymus w psychiatrii*. Autorzy poruszają w nim istotny problem, jakim jest pojawiająca się w pewnych sytuacjach u osób chorych psychicznie sprzeczność między ochroną ich zdrowia i życia lub zdrowia i życia innych osób albo między poważnymi zakłóceniami wywołanymi przez nich w pracy jednostki medycznej a ochroną ich konstytucyjnego prawa do wolności. W konkluzji opracowania autorzy wskazują na rolę prawnej edukacji pracowników medycznych, pozwalającej zmniejszyć prawdopodobieństwo poniesienia odpowiedzialności cywilnej lub karnej za naruszenie ustawowych regulacji prawnych.

Autorem następnego opracowania, również dotyczącego prawnych aspektów opieki medycznej, jest Paweł Lipowski. Tytuł artykułu to *Monitoring wizyjny w podmiotach leczniczych – aspekty prawne i praktyczne*. Autor przedstawia obowiązujące w Polsce przepisy prawne, określające warunki prowadzenia monitoringu w placówkach medycznych. Zagadnienie to prezentowane jest z dwóch perspektyw – prawnej i zarządzania w ochronie zdrowia, w nawiązaniu do obserwacji własnych, wynikających z doświadczeń zawodowych i pracy naukowej autora. W zakończeniu artykułu formułuje on implikacje prawne i praktyczne legalnego korzystania z monitoringu podczas udzielania pacjentom świadczeń zdrowotnych.

Kolejne opracowanie zamieszczone w tej części numeru to praca grupy autorów – Aleksandry Grześkowiak, Krystiana Czernikiewicza, Ewy Jarmużek, Anity Jeleń, Michała Nowaka, Anny Podolskiej i Piotra Skalskiego. Jej tytuł to *Stymulanty jako leki nootropowe w społeczności studenckiej*. Zdaniem autorów leki nootropowe cieszą się rosnącym zainteresowaniem w społeczności akademickiej. Do najczęściej stosowanych należą stymulanty, między innymi amfetamina, metylofenidat, modafinil i kofeina. Celem pracy jest analiza różnych aspektów zjawiska

przyjmowania przez studentów leków proko-nitywnych oraz świadomości potencjalnych zagrożeń, jakie towarzyszą ich stosowaniu.

Ostatnia praca tej części numeru to tekst autorstwa Katarzyny Filipiak, Kingi Martynowskiej, Karoliny Szczyty i Patrycji Ostrogórskiej-Gonszewskiej pt. *Professional burnout syndrome among nurses and midwives depending on the place of work*. Opracowanie zawiera skrócony przegląd polskiej i zagranicznej literatury naukowej dotyczącej występowania syndromu wypalenia zawodowego wśród pielęgniarek i położnych. W analizie problemu autorki wskazują, że jego występowanie zależy nie tylko od wykształcenia, stażu pracy i wynagrodzenia, ale także od interakcji międzyludzkich w miejscu pracy, poziomu kompetencji społecznych oraz sposobów radzenia sobie ze stresem. Podkreślają znaczenie podejmowania działań prewencyjnych i profilaktycznych, chroniących personel medyczny przed omawianym zjawiskiem.

Kolejna część numeru to Listy do redakcji. Znajduje się tam oryginalne opracowanie Jacka Składzenia, zatytułowane *Badanie oglądaniem*, w którym autor podkreśla znaczenie, jakie w diagnostyce medycznej ma uważna obserwacja, oraz dzieli się swymi impresjami dotyczącymi wybranych i powszechnie znanych dzieł sztuki, zawierających, jego zdaniem, ważne przesłanki diagnostyczne co do występowania poważnych schorzeń u postaci uwiecznionych w rzeźbach i na portretach. Swe rozważania ilustruje autorскими zdjęciami.

Numer tradycyjnie zamykają wskazówki dla autorów.

Życząc Państwu ciekawej lektury prezentowanego numeru, zachęcamy także do sięgania do naszego archiwum oraz cytowania zawartych w nim prac.

Joanna Bonior, Marek Motyka

By presenting our readers with the next issue of the journal *Sztuka Leczenia*, we hope that the studies contained therein will be considered interesting, and perhaps even

worth quoting in their own works in the future. Despite the many old problems that accompany the world and the constantly emerging challenges, we remain full of hope for finding successful

solutions to them, including the sustainable development of medical science and medical practice derived from them. We are deeply convinced that properly conducted pre- and post-graduate education will, over time, harmonise the practical skills of doctors, nurses and midwives, physiotherapists, paramedics, and electroradiologists with their professional interpersonal skills to allow building fully therapeutic relationships with patients.

The empirical part of the issue contains one study, which is the work of Dariusz Góra, *The incidence of selected neoplastic diseases among children and adolescents in the Silesian Voivodeship*. Malignant neoplasms occurring in children and adolescents are a very serious medical problem, not to mention personal, for those affected and their family members. The author presents the prevalence of selected cancers in this age group in the Silesian Voivodeship in 2010–2019. This review covers lymphocytic and myeloid leukaemia, central nervous system neoplasms, and non-Hodgkin's lymphoma. According to the analysis of the presented data, in the age group 5–14 years, there is a gradual increase in the incidence of these cancers. According to the author, the reasons that adversely affect early diagnosis and the therapeutic process of tumours include their rarity in the paediatric population and their different histological structure, as well as relatively low professional experience in this field of primary care physicians.

The part of this edition covering theoretical and review articles begins with an interesting work by Krzysztof Mudyń entitled *(Un)deliberate ignorance. Discrete charm and adaptive functions of motivated ignorance*. In this brilliantly written study, the author draws attention to various origins of the cognitive deficits of awareness as to the true state of affairs occurring in human minds. At the same time, he emphasises the adaptive functions of selective knowledge gaps, especially concerning topics that evoke anxiety and helplessness. His work presents the six groups of motives that provoke the phenomenon of wilful ignorance distinguished by Engel and Hartwig, proposing to reduce them to three more general ones, such as emotional, pragmatic, and moral motives. The study indicates the

importance and complexity of the discussed phenomenon, stimulating the reader to deeper reflection on it.

The next article is a study by Michał Sułkowski, Katarzyna Bargiel, and Róża Safin entitled *Coercion in psychiatry*. The authors raise the important problem of the contradiction between the protection of one person's health and life or that of other people, or between the serious disturbances patients may provoke to the work of a medical unit and, the protection of their constitutional right to freedom. In the conclusion of the study, the authors indicate the role of legal education of medical employees to allow a reduction in the likelihood of incurring civil or criminal liability for violation of statutory legal regulations.

The author of the next study, also on the legal aspects of medical care, is Paweł Lipowski. The title of this paper is *Video-monitoring in medical service providers – legal and practical aspects*. The author presents the legal regulations in force in Poland defining the conditions for monitoring in medical facilities. This issue is presented from two perspectives – legal and health care management – with reference to the author's own observations resulting from professional experience and scientific work. At the end of the work, he formulates the legal and practical implications of the lawful use of monitoring while providing health services to patients.

Another study included in this part of the issue is the work of a large group of authors – Aleksandra Grzeškowiak, Krystian Czernikiewicz, Ewa Jarmużek, Anita Jeleń, Michał Nowak, Anna Podolska, and Piotr Skalski. In their article, *Stimulants as Nootropic drugs in the student community* the authors note that nootropics are a growing interest within the academic community. The most commonly used are stimulants, such as amphetamine, methylphenidate, modafinil, and caffeine. The aim of the work is to analyse the various aspects of the phenomenon of pro-cognitive drug use by students and the awareness of the potential risks associated with their use.

The last paper in this part of the issue is by Katarzyna Filipiak, Kinga Martynowska, Karolina Szczypta, and Patrycja Ostrogórska-Gonszewska entitled *Professional burnout syndrome among*

nurses and midwives depending on the place of work. The study contains a brief review of Polish and foreign scientific literature on the occurrence of professional burnout syndrome among nurses and midwives. In the analysis of the problem, the author indicates that its occurrence depends not only on education, seniority, and salary but also on interpersonal interactions in the workplace, the level of social competence, and mechanisms to cope with stress. The article emphasises the importance of taking preventive and prophylactic measures to protect medical staff against professional burnout.

In letters to the editor, an original study by Jacek Składzień, entitled *Examination by viewing*,

emphasises the importance of careful observation in medical diagnostics and shares his impressions of selected and widely known, outstanding works of art that contain, in his opinion, important diagnostic premises as to the occurrence of serious diseases in figures immortalised in sculptures and portraits. He illustrates his reflections with his own photographs.

The last part of the issue is, as is tradition, tips for authors.

We wish you an interesting read of this issue and encourage you to consult our archives and quote the works we have offered over the years.

Joanna Bonior, Marek Motyka